

Zondag 26 april

Alles loopt voorspoedig. Inchecken is thuis al gebeurd, maar nu is de bagage-afgifte nieuw (althans voor ons), want geautomatiseerd. Je stopt je koffer in een groot gat, oppassen dat je er zelf niet achteraan gaat, het gat is groot genoeg. Abusievelijk proberen eerst onze koffers tegelijk er in te krijgen, maar samen zijn ze uiteraard te zwaar. Uiteindelijk lukt alles prima, we hebben weer een stap gezet naar onze modernisering.

Tenslotte naar de douane waar ze wel erg vriendelijk zijn. Geen woord van protest tegen mijn blikje vol met medicijnen. Jammer, want ik had zoveel bewijsmateriaal bij me om aan te tonen dat het hier niet om illegale drugs ging. Helaas moet het flesje water wél ingeleverd worden.

En nu maar wachten en rondkijken of we al leden van onze groep ontdekken.

De stemming is prima, we genieten van alles. Precies op tijd komen aan op het vliegveld van Moskou en ja hoor, die ene dame is inderdaad de begeleidster van onze groep. We hadden haar al regelend zien rondlopen. We maken kennis met ons clubje.

We bereiken ons hotel Ismailovo, een enorm complex dat uit vier torens van elk ongeveer 25 verdiepingen bestaat. Het is gebouwd voor de olympische spelen van 1980. Het is prima, wij zitten in gebouw Delta.

Wat gaan we 's avonds doen? Onze gids heeft een uitstekend voorstel: een rondrit van drie uur langs de high lights van Moskou die dan uiteraard verlicht zijn. Wij vinden het een heel goed idee. Na wat gepraat over en weer, waarbij je snel de mensen leert kennen, gaat de tocht toch door.

Er is nog tijd voor een kleine maaltijd in het hotelcafé. Nieuwe ervaring: men schenkt hier de glazen wijn tot de rand toe vol.

Moscow-by-night is een drie uur lange tocht van NO tot ZW Moskou. Het wordt een prachtige tocht met een uitstekend Engels sprekende gids. Het is opvallend hoe geweldig men hier in Moskou met verlichting omgaat. Hoogtepunten zijn het Rode Plein met de Basiliuskathedraal en het Kremlin, waar we morgen naar toe gaan. We passeren beroemde gebouwen, zoals het winkelcentrum GUM, het Bolshoi-theater, de zeven wolkenkrabbers van Stalin (tegenwoordig o.a. de staatsuniversiteit).

'Suikertaartenstijl', kitsch of – net zoals de Karl Marx Allee in Berlijn – mooi en waard om te bewaren en te renoveren. Het is in elk geval veel 'warmer' dan de saaie Brezjnev stijl uit de jaren-'70.

Na drie uur weer terug in het hotel waar we met enkele medereizigers in de bar nog wat napraten en –drinken. Grappig, wanneer we nog een tweede glas wijn willen geeft de serveerster aan dat we nog slechts 2 glazen kunnen krijgen. Ze houdt de fles omhoog als bewijs: er zitten nog maar 2 glazen in.

Nou ja, dan die 2 glazen maar, waarbij we onderling de wijn zo eerlijk mogelijk overgieten. Mooie oplossing, waarom de serveersters ook moeten lachen. Een andere fles openen zodat we elk nog een derde glas kunnen drinken gaat kennelijk niet.

Maandag 27 april

Eigenlijk willen we bijtijds naar het Kremlin, maar ja, zo gemakkelijk gaat dat niet. Er moet geld worden gewisseld, eerst koffie bij de GUM-warenhuis. Wat een mooi centrum en werkelijk alle sjeke merken worden gepresenteerd. Op maandagochtend is het niet druk, maar toch valt op hoeveel personeel er rondloopt te lummelen en zich te vervelen. En ook het GUM bereidt zich op de herdenking van de overwinning op nazi Duitsland voor: de hele dag schalt er krijgshaftige, Russische muziek door het warenhuis.

Uiteindelijk komen we tegen half één bij het Kremlin. Dit Kremlin schrijf ik maar met een hoofdletter, het is tenslotte 'Het Kremlin'. Maar veel steden hebben een kremlin, een versterkte stadskern. Maar wij willen dus 'Het' Kremlin binnengaan. Maar voordat je dan binnen bent! Dat ligt overigens ook aan leden van de groep die eindeloos uitzoeken welke kaarten ze willen: wel wapenkamer, geen wapenkamer. Het verkoopsysteem is nogal gecompliceerd, tenzij je precies weet wat je wilt, zoals wij: gewoon het Kremlin in en de kerken bezichtigen.

En dan begint een vermoeiende middag, kathedraal in, kathedraal uit. En alles zit vol met iconen, vooral op de ikonostasissen (is dat het goede meervoud? Of ikononstases, of zelfs ikonostaseis), de wanden die de ruimte van de gelovigen afschermt van de priesterruimte. Wel aardig zijn de placemats waarop staat aangegeven wat het een en ander betekent.

Niet elke kerk wordt als zodanig beschouwd: daar behoeven de dames hun haar niet te bedekken omdat de ruimte vooral als museum wordt gezien, maar in andere kerken met bijvoorbeeld heel strenge nonnen moet dat wel. En eerlijk gezegd: het valt niet mee om al die kerken uit elkaar te houden, en dan hebben al die andere plaatsen die we nog gaan bezoeken niet gehad.

We lopen door het Alexanderpark, waar later Poetin en Merkel ook zullen wandelen. Zij zullen wel

gebruik gemaakt hebben van de speciale toegangspoort, die alleen beschikbaar is voor Poetin. Wij worden in elk geval op veilige afstand gehouden. En bij het teruglopen wordt ons vriendelijk doch beslist duidelijk gemaakt dat we niet schuin mogen oversteken maar keurig over de daarvoor aangegeven voetgangersroute. Ach, reageer vriendelijk, dan reageert de politie ook vriendelijk. Op het Rode Plein is men druk bezig met de voorbereidingen van de twee feesten; de 1^e mei die door Poetin wordt gebruikt om het nationale gevoel te vergroten en natuurlijk de 9^e mei, die in heel Rusland wordt gevierd. De eerste mei is voor de oude communistische aanhang en voor de vakbonden nog steeds een heilige dag, maar voor veel Russen een soort lentefeest. De overheid heeft er wel een vrije dag van gemaakt. Op verschillende plaatsen in de stad zie je groepjes aanhangers van Poetin foto's van hun held uitdelen of pamfletten, die je niet kunt lezen. Het ziet er krijgshaftig uit. In de hoek van het Rode Plein staat het mausoleum met Lenin, maar helaas: het staat volledig ingepakt en je kunt het niet bezoeken. Jammer.

Dinsdag 28 april

Vandaag Metro-dag! Althans, tot 12 uur, daarna volgen we ons eigen plan. Het bezoek o.l.v. onze gids is een groot succes, het is maar een klein groepje (4 personen), maar dat is juist gemakkelijk. De metrostations zijn zo druk, met een grotere groep zou het haast niet te doen zijn.

Alles maakt indruk: de omvang van het net (en er zijn nog veel nieuwe lijnen met een groot aantal stations gepland), de afstanden tussen de stations, de enorme drukte. Als er weer een trein arriveert (en dat gebeurt om de paar minuten) wordt een enorme massa mensen uitgespuugd. En het lawaai, wanneer er een trein aankomt of vertrekt. Het idee van een metro dateert al uit ± 1900, maar pas onder Stalin heeft het er van gekomen. In het begin moet je nogal zoeken, vooral ook door het Cyrillische schrift, maar dankzij de lessen van onze gids en na een ochtendje rondtoeren kunnen we 's middags alleen de weg vinden.

Maar wat vooral imponeert is de wijze waarop de stations zijn gebouwd en aangekleed. En de enorme hoeveelheid marmer die verwerkt is, de muurschilderingen, de mozaïeken, de beelden, de verlichting. Er zijn nog heel veel reminiscenties uit de Sovjettijd, veel hamers en sikkels, beelden uit de 2e wereldoorlog, en ook werk van kunstenaars. De namen van de stations zijn vaak veelzeggend: Beloruskaya, Partizaanskaya, Leninsky Prospekt, Proletarskaya, Dostoyeskaya.

En al die mensen die even over de neus van de bronzen hond op één van de stations strijken: zijn neus glimt helemaal, het lijkt wel een verplicht ritueel.

Tenslotte komen nog op het diepste station, dat er modern en heel strak vormgegeven uitziet.

Het is twaalf uur: terrasje met koffie! En dan naar de Basiliuskathedraal op het Rode Plein. Stalin wilde hem afbreken en gelijk had hij, althans vanuit zijn perspectief. Bij een grote parade van het leger over het Rode Plein stond het gebouw in de weg, lekker doorstappen en het Rode Plein verlaten kon niet. Gelukkig is het er niet van gekomen en nu vormt de Basilius een prachtige afsluiting van het plein. De crypte bestaat uit een reeks van kapelletjes, het lijkt wel een doolhof, uiteraard bezaaid met ikonen. Ik voel bijna een ikonofobie opkomen.

Nu naar het Tretjakovmuseum met de metro. De lessen van onze gids hebben effect, we rijden maar één maal fout.

Uiteraard eerst wat drinken en dan op zoek naar het museum. Dat valt niet mee, maar een heel vriendelijke heer brengt ons binnendoor naar het museum, nadat hij eerst aan een heel norse mevrouw toestemming heeft gevraagd. Er zijn 2 garderobepunten: één voor de jassen aan de ene kant en één voor tassen aan de overkant. Geen jassen en tassen door elkaar halen alsjeblieft. Van ons plan het laatste half uur aan de sovjetkunst te besteden (volgens het boekje sluit het museum om 18.30 uur komt niets terecht, want om vijf voor zes worden we door een aantal oude vrouwtjessoppoosten ingesloten en naar de uitgang verwezen. Het museum blijkt om zes uur te sluiten. En de dames kijken er heel streng bij.

Tegenover het museum ligt een restaurant. Verder zoeken heeft geen zin. Goede beslissing: het eten is voortreffelijk en ook de wijn smaakt prima. Goedkoop is anders, maar we willen nu even niet op een paar roebeltjes kijken. De obers zijn uiterst gelukkig met hun fooi en bedanken ons heel hartelijk. En ze spraken min of meer Engels.

We wandelen langs de Moskwa en komen dan bij het metrostation. Eerst de groene lijn 2, dan de blauwe lijn 2. Het gaat 'wie am Schnürchen'. Zonder oponthoud bereiken we ons partizanenstation waar ons hotel vlak bij ligt.

Nog een drankje? Nee, het is mooi geweest.

Woensdag 29 april

De temperatuur is gezakt van 20 tot 14 graden en dat betekent dat we de jassen aan moeten trekken. Het wordt een 'rijdag', zoals we er meer beleven. D.w.z. enkele uren achtereenvolgend in ons busje met de voortreffelijke chauffeur die ons tot Novgorod begeleidt en dat op soevereine manier doet. De berk is dé nationale boom in Rusland en je begrijpt waarom: eindeloze berkenbossen links en rechts, afgewisseld door dorpen met groepen datsja's. En om de zoveel tijd een mogelijkheid iets te drinken en het toilet te bezoeken.

Na enkele uren komen we in Vladimir waar we een langere stop maken. Eerst langs de Gouden Poort, een beetje overdreven betiteling van de toegangspoort tot de stad. Je kunt er niet meer doorrijden, het is nu een rotonde. Voor een rotonde wel mooi overigens. En dan zie je een merkwaardige tegenstelling: een nogal saai aandoend dorp met een heel lange centrale straat waar niets te beleven valt en dan plotseling enkele prachtige witte kerken.

Enkele van ons zoeken een gelegenheid om iets te drinken op een terrasje, maar dat valt tegen. Uiteindelijk vinden we iets in: jawel, een MacDonalds! En we kunnen zelfs buiten zitten..

Dan het hele stuk weer terug, naar de bus die ons naar de eerste witte kerk brengt. Deze keer zitten de fraaie versieringen aan de buitenkant. En natuurlijk de uien bovenop: gouden koepels op een witte kerk: vooral als de zon er op schijnt prachtig.

En we ontdekken het grote beeld van Andrej Roebliow, de grootste ikonenschilder van Rusland, in ± 1430 overleden. Hij zit groots op zijn sokkel met een tevreden gezicht een ikoon te schilderen. Nou ja, van maar één ikoon is het zeker dat hij hem geschilderd heeft, van de rest blijft het gissen.

Onze rit gaan verder naar Soezdal, een plaats van ongeveer 11.000 inwoners en wel 45 kerken!

Soezdal: een dorp dat doet soms denken aan de 18e en 19e eeuw, zoals je in de beschrijvingen van de grote schrijvers tegen komt: stoffig, oude houten huizen, een markt waarop men zijn zelf verbouwde producten aanbiedt. Het hele dorp staat op de monumentenlijst van de Unesco en als je in de plaats aankomt vraag je je wel af: waarom? Maar daar komen we de volgende dag wel achter!

Eerst het door onze gids beloofde welkomstdrankje: dan installeren we ons in ons hotel en gaan we op zoek naar een eetgelegenheid, geheel volgens het Djoser-principe: de basisstructuur wordt gelegd en daarbinnen heb je alle vrijheid dingen zelf uit te zoeken. En dat doen we, dat wil zeggen we sjouwen door Soezdal zonder een aardige eetgelegenheid te vinden. Uiteindelijk eten we in het restaurant waar we ons welkomstdrankje hebben gedronken. Enigszins sceptisch kijken we naar morgen: is dit ook zo'n saaie plaats met af en toe een fraaie kerk? Kunnen we daar een hele dag zoet brengen?

Donderdag 30 april

De markt in Soezdal: het is haast een cliché, dat oude vrouwtje met die paar aardappelen, de fladderende kippen die te koop worden aangeboden met het tonen van een ei om duidelijk te maken hoe groot de eieren zijn die de beesten leggen. Melk wordt in flessen gegoten, gedroogde snoeken worden in volle omvang getoond en en passant passeren we een stand met jachtgeweren en pistolen. De mensen horen erbij. Het is allemaal heel landelijk. Welke Russische schrijver heeft dit beschreven? Het is al eerder gezegd: waarom zou een plaats als Soezdal op de Unesco-lijst staan? Maar als we aan de aanbevolen wandeling beginnen kantelt onze mening steeds meer. Wat een kerken, kloosters. Overal waar je kijkt zie je torens en uien: blauw, groen, grijs. Soms prachtig gerestaureerd, soms op punt van instorten. Hele kloostercomplexen zouden gerestaureerd moeten worden en dan realiseer je je hoe kostbaar dat alles is.

Soezdal is een dorp dat ruimte zat heeft. Er is geen hoogbouw, er zijn geen lelijke buitenwijken. We volgen de wandeling van het kaartje, van half elf tot half vijf. Halverwege eten we soep, opgediend door een dame die maar niet begrijpt dat bij ons het keuzeproces wat langer duurt doordat we door het Cyrillische schrift heen moeten kijken. En als ze ook nog de rekening op onze tafel gooit terwijl wij nog lekker aan het eten zijn en bij het weggaan niemand reageert op ons 'dasvidanya' (tot ziens) besluiten we 's avonds in elk geval daar niet te gaan eten. Het is eigenlijk onze eerste ervaring met een onvriendelijk persoon. Ons viel juist op hoe bereidwillig iedereen is; men wil je ondanks de taalbarrière graag helpen. Wel hangt veel van je eigen gedrag af, maar zelfs de politieagenten zijn niet te beroerd je het een en ander te wijzen. In het begin zijn de mensen enigszins afhoudend, maar al gauw komt er een lach op hun gezicht.

In de aangrenzende zaal zit een groep te vergaderen: jong en oud, mannen en vrouwen. Is het een voorbereiding op de 1e mei? Of op de 9e mei? Aan het einde van de vergadering komt er man met een accordeon en zingt liederen, vrolijk meegezongen door de groep. Waarderend lachen we de voorzitter toe, die heel vriendelijk terug knikt.

We lopen verder via de route op de kaart.

Over de rivier via een smal bruggetje: we hopen dat het sterk genoeg is, voor alle zekerheid nemen we eerst maar een foto. Eén van ons gaat voorop, de ander blijft achter om de zien of de brug het houdt. Alles gaat goed en we oriënteren ons nu op de prachtige blauwe uien met de gouden sterren. Onderweg hebben we een terrasje ontdekt en ja hoor: onze 'terrasjescollega's' zitten er uiteraard ook. Verder, weer de rivier over en dan besluiten we geen museum meer in te gaan, maar door te stappen. Enigszins vermoeid bereiken we ons hotel. Eten en naar bed.

Vrijdag 1 mei

Kostroma aan de Wolga: eindelijk de Wolga!. En de rivier de Kostroma mondt daarin uit. En elke keer weer word je getroffen door de enorme ruimte van het land. Een groot standbeeld van Lenin siert de stad op de plaats waar 1913 een groot monument ter ere van het 300-jarig bestaan van de Romanows zou worden opgericht. Tsaar Nikolaas II legde er de eerste stenen en er zouden 26 bronzen beelden van de tsaren worden opgericht. Maar toen kwam de Russische revolutie en in 1928 werden de beelden omgesmolten tot één groot beeld: Lenin. En die staat er nog steeds. Natuurlijk bezoeken we er het Ipatjevski-klooster, waar de nonnen er streng toezicht op houden dat de rokken worden omgegend en de haren van de dames bedekt. Foto's mogen niet worden genomen en wanneer iemand van ons heel onschuldig een plaatje van zijn dame in rok wil schieten wordt hij streng toegesproken. Je verstaat er natuurlijk niets van, maar je begrijpt heel goed wat ze bedoelt. Het gebeurt overigens wel vaker dat iemand je in het Russisch aanspreekt en absoluut niet snapt dat je er niets van verstaat. Zo bood in Moskou toen we uit de metro kwamen ons een pamflet aan en begeleidde dat aanbod met een stroom van Russisch. En hoewel we verschillende malen duidelijk probeerden te maken dat we er echt niets van begrepen ging de aanbieder maar door. Ook als je informatie vraagt reageert men soms heel vriendelijk met een stroom van woorden en heeft niet goed door dat je het niet snapt. Er wordt nog heel weinig Engels gesproken, in Moskou en vooral Sint Petersburg wat meer, maar daar buiten nauwelijks. Als het eten heerlijk gemaakt heeft pakken we ons talenboekje en wijzen de Russische zin aan: 'We hebben heerlijk gegeten. Dank u wel'. Men vindt het prachtig. Van Kostroma gaat de tocht verder naar Jaroslav, waar we niet veel van zien.

Zaterdag 2 mei

Dankzij onze voortreffelijke chauffeur zien we toch nog iets van de stad. Mooi punt: een koepeltje. van waaruit je de samenvoeging van een zijrivier en de Wolga ziet. We zitten nu zo'n 250 km ten N.O van Moskou.

We keren weer terug naar Moskou, maar eerst natuurlijk weer een oud kremlin in Rostov-Veliki en vooral een bezoek aan het middelpunt van de Russische orthodoxe kerk: het Drievuldigheidsklooster in Sergijev Posad. Elke keer weer word je getroffen door de verering door de mensen van de heiligen, de ikonen, het kussen van de ikonen, de vele kruisjes die worden geslagen, overigens óók door jongeren.

Maar er is ook wel plaats voor humor: je koopt een aantal kaartjes en eigenlijk weet je nauwelijks voor welke onderdelen die kaartjes zijn. Het complex bestaat uit een kerk, klooster, musea en een toren. Ook is er een bron voor gewijd water, maar het populairst is kapel van de bedevaartplaats waar de gelovigen direct naar toe gaan. Zelf probeer je maar ergens binnen te komen en de suppoosten zijn razend snel in het beoordelen van je kaartjes. Nee, hiervoor geven de kaartjes geen toegang, ja, daar wel. Het werkt wel enigszins op de lachspieren. De rij van de bedevaartgangers voor de kapel is enige honderden meters lang, die voor het heilige water mag er ook zijn.

We sjouwen maar wat rond, verbazen ons, bewonderen en zorgen er wel voor op tijd bij de bus te zijn. Terug naar Moskou, naar het Ismailovo-hotel. Daar maakt de gids zich verdienstelijk: één van de reizigers heeft een behoorlijke kou opgelopen en onze gids raadt aan de medische post die zich in het hotel bevindt te bezoeken. Zij zal dan tolken. En dat gebeurt. De 'patiënt' wordt onderzocht door een cardioloog, er wordt een ecg gemaakt, het resultaat is gunstig. En dat is allemaal gratis!

Zondag 3 mei

Naar Twer, dat in de sovjetijd Kalinin heette. Onderweg naar het huis van Tsjaikovski, nu een

museum. Het is immers 175 jaar geleden dat deze componist geboren is. We krijgen een gids, onze gids tolkt. Tja, we zien de werkkamer, slaapkamer, portretten van alle familieleden, pantoffels etc. Na een uurtje is het wel genoeg. Arme man, hij zou trouwen, maar dat werd (volgens de gids) door o.a. de familieleden van de verloofde verboden. En 'dus' bleef hij vrijgezel. Op de vraag of hij later niet trouwde kwam het antwoord dat hij zijn verloofde niet kon vergeten. Homoseksualiteit is in het officiële Rusland niet populair.

Op naar MacDonalds en dan naar Twer waar we 's middags aankomen. Tver ligt aan de Wolga, ongeveer 165 km van Moskou verwijderd. Catharina de Grote liet hier het zogenaamde reispaleis bouwen als rustplaats op haar reizen van Moskou naar Sint Petersburg en vice versa.

Wat te doen in zo'n stad?

We gaan op zoek naar het reispaleis van Catharina. We lopen langs het circus, dat door enkele reisgenoten is bezocht en die genoten hebben van het optreden van witte tijgers. In Rusland bestaat geen Partij voor de Dieren... Dan langs het voetbalstadion en zo bereiken we het paleis, dat net als het museum gesloten is. Dan maar een Wolga-wandeling. We nemen de oude brug over de rivier en dan lopen we een tijdje in de stromende regen langs de Wolga, langs het marine-monument en enige andere standbeelden.

Dan weer over de Wolga en dan een flinke tippel naar hotel Wolga. Douchen en droge kleren aan. 's Avonds eten we met een groepje. Na wat zoeken vinden we een kelder waar de hele staf ons uitlegt wat er op de kaart staat.

Veel restaurants maken een wat 'gesloten' indruk: een kleine ingang, vaak naar beneden, geen uitzicht naar buiten. Het is wel begrijpelijk, want vooral in de winter moet je proberen de wind en de kou buiten te houden en in de zomer de hitte. Meestal is het eten goed, soms kies je voor typisch Russische gerechten (uiteraard de borsjt, de bietensoep), de wijn is heel vaak Georgisch en heel lekker. En een glaasje wodka om af te sluiten.

Door de gebrekkige kennis van het Engels weet je niet altijd zeker wat je op je bord krijgt, maar dat maakt het wel spannend.

Maandag 4 mei

We moeten al om acht uur bij ons busje staan! Dat redden we, zelfs zijn we om kwart over zeven al in de ontbijtzaal voor het langzamerhand stereotype ontbijt. Je moet er wel van houden.

We rijden weg en de lange tour van zes uur naar Novgorod begint. Hoe kom je zo'n uren lange rit door?

De een valt in slaap, de ander luistert naar muziek, en weer een ander prepareert zich op Novgorod. Om half drie komen we aan in Novgorod. Onze chauffeur heeft ons dan gedurende de afgelopen dagen 1700 km vervoerd. Buiten de bus wordt hij bedankt, zijn fooi heeft hij al gehad. Hij rijdt weer terug naar Moskou.

Novgorod is een van de oudste steden van Rusland. Het heeft tijdens de Duitse bezetting enorm geleden: van de ruim 2500 stenen gebouwen waren er na de verovering door het Rode Leger nog 40 over. Men is direct na de oorlog begonnen met de restauratie, die pas in de jaren '90 is afgerond. Je realiseert je twee dingen: de enorme impact van de tweede wereldoorlog en de geweldige kosten die moesten worden gemaakt om alles na 1945 weer op te bouwen.

We besluiten naar het historisch museum te gaan, dat vandaag open is, morgen niet. Na wat zoeken belanden we bij de balie van het hotel waar een mevrouw ons meedeelt dat dat museum ergens buiten St. Petersburg ligt. Jammer. De volgende dag blijkt het museum gewoon binnen het kremlin van Novgorod te liggen. Tja, die Russen.

Dan naar het kremlin. Langs de Wolchov en het restaurant-fregat dat daar ligt. We lopen langs enkele fraaie bronzen beeldjes die je wel móet fotograferen.

Dan de oude brug over en onder de muur door het kremlin in. De Sophia-kathedraal ligt op ons te wachten, braaf bekijken we haar, maar we hebben al zoveel van die dingen gezien. We worden blasé of kerkmoe.

Dan de muur op, onder bescherming van de kantelen. Mooi uitzicht over het water, je hebt een mooi overzicht over de splitsing van de Wolchov in een hoofdstroom naar het Ilmenmeer en een zijstroom de velden in, eindeloos ver. Alles is hier trouwens eindeloos, ook bijv. de straten die alleéen lijken. Op de kaart lijkt de afstand die je moet afleggen niet zo groot, maar in de praktijk valt dat tegen!

Vanaf de muur heb je ook mooi zicht op het monument ter herinnering aan de 2e wereldoorlog met een krijgshaftige ruiter.

We klauteren de muur weer af en lopen wat rond, o.a. langs het conservatorium van waaruit

Tsaikovski schalt, een leerling bereidt zich ongetwijfeld voor op een herdenkingsconcert. De violist achter het andere raam heeft niet veel kans.

Aangezien Rachmaninov hier is geboren moet conservatorium wel Rachmaninov-conservatorium heten. En ja hoor, dat klopt.

We besluiten aan de andere kant het kremlin weer te verlaten en passeren uiteraard weer een monument. Nu ter ere van het 1000-jarig bestaan van Veliki-Novgorod oftewel Groot-Novgorod. Het kreeg die naam nadat Gorki weer Nishni-Novgorod was gaan heten. Geestig is die naam wel: Nishni-Novgorod telt 1,2 miljoen inwoners, 'ons Novgorod' 200.000 inwoners. Grappig om je dan groot te noemen!

O ja, dat monument is in 1862 als 'millenniummonument' onthuld: Russen zijn gek op die dingen. Dit monument bestaat geheel uit brons en stelt uiteraard fragmenten voor uit de geschiedenis van onze 'grote' stad. Met wederom uiteraard beelden van Russisch-orthodoxe geestelijken aan de top.

We hebben in ons Novgorod boekje een paar restaurants gevonden en inderdaad: we vinden een mooi etablissement waar we vorstelijk zitten en eten. Tout Veliki Novgorod zie je voorbij trekken en dat is leuk. Net zoals het voortreffelijke eten met alweer Georgische wijn.

We lopen over de Ulitsa Fjedorovska weer terug naar ons hotel. Daar worden de prachtige verhalen van Gogol gelezen: Nevski Prospekt ("O die prachtige Nevski Prospekt") en natuurlijk Het Portret. Wat een lagen binnen één verhaal. Maar nee, dit schrijfsel gaat over onze reis en is geen weerslag van ons literair avontuur!

Dinsdag 5 mei

Een vrije dag en dat betekent een echte Djoserdag. We zijn volledig vrij in de wijze waarop we deze dag gaan besteden en ieder doet dat dus op zijn en haar eigen wijze. Daar blijkt iedereen wel behoefte aan te hebben, maar de vraag is: wat te doen? Eigenlijk hebben we de high lights al gezien. We sjouwen weer over de oude brug over de Volchov (nadat we eerst een hoeveelheid medicijnen hebben gehaald in een apotheek: en wéér valt ons op hoe vriendelijk we worden geholpen). Vooral het tweede woord dat we kennen maakt een brede lach los. 'Spasibo' kent iedere toerist, maar 'dasvidanya' (tot ziens) gaat veel verder.

Een rondvaart biedt de oplossing. De boot van 11 uur start met 8 personen om 11.20 uur. De toelichting is Russisch, dus onbegrijpelijk.

Het uitzicht is mooi, de ruimte ontzagwekkend. De Wolchov verbindt dit Ilmenmeer met het Ladogameer bij St. Petersburg. Vanaf het water kun je goed zien hoe machtig de stad met haar kremlin was.

Terug in het Kremlin. We wandelen langs de Wolchov in de richting van het standbeeld van Alexander Nevsky. En verder naar een niet bestaand porseleinemuseum (foutje van onszelf). We komen wel bij een bijna afgebroken stadion ('onder reconstructie') en te midden van deze chaos maakt een man ons duidelijk dat hier echt geen porselein te vinden is. Hij biedt aan een taxi te bellen, maar wij willen graag het openbaar vervoer ervaren. En dat doen we! De eerste bus gaat niet naar het kremlin, de chauffeur moet er overigens wel heel lang over nadenken.

Dan de tweede bus: we kloppen op het raampje van de chauffeur, die zowaar wil luisteren naar onze vraag: kaartjes? Hij schudt zijn hoofd en terwijl wij hem vragend aankeken (wat nu?) Sluit hij zijn raampje en rijdt gewoon weg. We hadden 'haasje moeten rijden', d.w.z. illegaal meerijden.

Dan maar lopen, tot we een rijtje taxi's zien. Niet aarzelen, aangeven waar je heen wilt, prijs afspreken (50 roebel) en instappen. Bij het hotel aangekomen wil ik met 60 roebel betalen, maar de chauffeur geeft aan: 150 roebel. Er is natuurlijk een instaptarief. Ach, 150 + fooi is nog niet veel (is ongeveer 3 euro).

Uitrusten en dan een restaurant zoeken. Tenslotte komen we er met behulp van internet wel uit. Na een redelijke maaltijd naar het hotel en slapen.

Woensdag 6 mei

Naar St. Petersburg in een te klein busje met een bagagewagentje achteraan. We rijden via Tsarkoje Selo (het tsarendorp, na 1917 Poesjkin genoemd, op 25 km van Sint Petersburg). Daar bevindt zich het zomerpaleis van Catharina de Grote. Daar zouden we met een dagexcursie naar toe kunnen gaan, van buiten ziet het er bijzonder fraai uit, maar de enorme rij voor de ingang en de grote drukte weerhouden ons van dat bezoek. En dan te bedenken dat ook dit paleis door de Duitsers volledig is verwoest (de kunstwerken waren wel gered) en dat het gebouw na de oorlog volledig weer is opgebouwd. Terwijl wij spreken van renoveren en restaureren gaat het in Rusland vaak om opnieuw

opbouwen omdat veel fraais tijdens de tweede wereldoorlog verwoest werd.

We hebben in Sint Petersburg een hotel dat redelijk ver van het centrum ligt en dat betekent voor ons, die niet zo sterk in de oriëntatie zijn altijd weer een hele onderneming, vooral 's avonds.

Maar vandaag geen problemen, want onze gids leidt ons naar het centrum en 's avonds zijn we een collectief van 5 personen en komen van het metrostation (groene lijn, nr. 3, 2 haltes) via buslijn 8 weer terug bij ons hotel.

's Middags laat onze gids ons het centrum zien. Heel efficiënt, vooral de prachtige taartjesrestaurants, die je zelf niet opmerkt, waar we graag heel lekker gebak eten. Onderweg lopen we langs verschillende groepjes Poetin-aanhangers die ons teksten en plaatjes van hun held aanbieden. Beetje eng volkje. Misschien maar goed dat we de pamfletten niet kunnen lezen.

Met zijn vijven gegeten, daarna via metro en bus naar huis. En dat lukt alweer..

Na nog een fles bij de 'Azerbeidschan' te hebben gekocht drinken we die op de kamer van twee medereizigers op. Zij hebben nl. een balkon, een deel kan dus buiten zitten. Tenminste, als je durft. We hebben heel veel verouderde flatgebouwen gezien die zwaar verwaarloosd zijn en die weliswaar over balkons beschikken, maar die er zo krakkemikkig uitzien dat je er echt niet op durft te staan. Zo erg is het bij ons hotel gelukkig niet. In tegendeel: onze hotels zijn prima.

Donderdag 7 mei

Bij ons programma houden we rekening met het feit dat we drie jaar geleden al enkele dagen in St. Petersburg zijn geweest. Een aantal bezienswaardigheden, zoals bijvoorbeeld de Peter en Paulsvesting, het Alexander Nevski-klooster en de Aurora slaan we over. We beginnen vandaag op het enorme Paleisplein dat tegenover de Hermitage (het vroegere Winterpaleis van de tsaren) ligt. Net als in Moskou is men op dat plein druk bezig de viering van de overwinning in de Grote Vaderlandse Oorlog voor te bereiden. Je ziet al veel militairen met hun borst vol onderscheidingstekens en veteranen die met hun familie trots rondlopen. Het is wel heel historisch terrein: hier vond de bloedige zondag in 1905 plaats toen lijfwachten van de tsaar op ongewapende demonstranten begonnen te schieten. Hier was ook het begin van de Oktoberrevolutie van 1917.

Het is de eerste donderdag van de maand en dan kun je gratis de Hermitage bezoeken. We besluiten er geen gebruik van te maken: enkele jaren geleden hebben het museum bezocht, we geven nu de voorkeur aan het grote Russische museum met uitsluitend Russische kunst en bovendien: de rij is vijf kwartier lang. Dat horen we later tenminste van enkele medereizigers die wel van gratis toegang gebruik hebben gemaakt.

Maar wij gaan op zoek naar het Plein der Kunsten. Volgens onze reisgids ligt dat plein vlak bij het Paleisplein en volgens onze informatie wordt er vandaag de hele dag muziek van Tsjaikovski gespeeld ter gelegenheid van het feit dat de componist 175 jaar geleden is geboren. Maar dat valt tegen: we kunnen het plein niet vinden en we beginnen een zoektocht die ontaardt in een sjouwtocht. En als we dan eindelijk het Plein der Kunsten bereikt hebben, klinkt er muziek op een videoscherm en maakt geen indruk. We sjouwen verder en achteraf blijkt dat we min of meer de route volgen uit ons boek over Rusland, waarin een groot stuk over St. Petersburg staat. We lopen langs de "Amsterdamse" grachten. Tegenover een gebouw van de universiteit vinden we een leuke gelegenheid om ons te belonen met een glas Prosecco. Verder zwervend komen we bij het beroemde Mariinski theater. Helaas is er geen gelegenheid om er een theatervoorstelling bij te wonen. We willen nog meer zien, maar zijn langzamerhand behoorlijk moe geworden. De oplossing? Het maken van een boottocht over de Neva en door de grachten van Sint Petersburg. De toelichting is in het Russisch en we hoeven ons dus niet in te spannen om de tekst te volgen.

Tenslotte gaan we uit nostalgie naar het Nevsky Grand Hotel aan een zijstraat van de Nevski Prospekt waar we in 2012 enkele dagen gelogd hebben. Ja hoor, het staat er nog. Er is een kelderrestaurant vlak bij, waar we gaan eten. En weer komen we tot de conclusie dat er wel grote verschillen zijn tussen Sint Petersburg en Moskou. Sint Petersburg ademt de sfeer van Berlijn, vooral bij de jongeren. En dan met de metro en de bus naar ons hotel: we weten inmiddels de weg.

Vrijdag 8 mei

's Morgens niets gedaan, geslapen. Daarna naar het Russisch Museum gegaan. Moet je wel de goede zijstraat van de Nevski nemen en niet het kanaal. Je komt dan wel bij de Bloedkerk maar niet bij het Plein der Kunsten. Na wat navragen komen we toch vrij snel op het plein en duiken we het reusachtige gebouw in. Dat valt mee: in tegenstelling tot de website staat op het bord dat het museum tot zes uur geopend is. We zijn tamelijk laat dus dat komt goed uit.

Weten wij veel dat we al om kwart voor vijf uit het museum worden gejaagd door een aantal meestal oudere vrouwtjes!

Vol goede moed (en na koffie met iets lekkers) beginnen we aan onze zoektocht naar o.a. Repin (dé ontdekking van het jaar) en Malevitsj c.s. De eerste zalen zijn schitterend gerenoveerd met prachtig licht. Waar je ook in de zaal staat, je kunt elk schilderij heel goed bekijken.

En dan een rare ontdekking: een schilderij van Vereshchagin over de oorlog. Maar dat hangt ook in Moskou! Evenals dat beeldje van een treurige boer met kind dat we ook in Moskou hebben gezien. Net als we in de buurt zijn van de modernen begint de jacht door de oude vrouwtjes: five close!. We worden door alle zalen gedreven met zaal 66 als centraal scharnierpunt. Eindelijk zijn we bij de garderobe, hoera. Maar het vrouwtje achter balie ziet ons nummer en maakt ons in vloeiend Russisch duidelijk dat we bij de garderobe bij de centrale moeten zijn. We racen weer het hele museum door. In elke zaal zit een heksje en wijst streng naar links of naar rechts. En weer racen we door zalen zien voor de zoveelste maal schilderijen die we helemaal niet meer willen zien.

Enfin, tenslotte bereiken we het andere boze vrouwtje dat ons duidelijk kwalijk neemt dat we jassen en tassen willen. Kwart over vijf, het gaat al wel van haar tijd af.

Nu naar het Singergebouw op de hoek van de Nevski. Druk, druk, want het giet van de regen. Geen naaimachines meer, wel veel boeken en ook een grote afdeling toeristische rommel. Chocolaatjes gekocht met een afbeelding van de bloedkerk. Kan ik zeggen dat ik daar geweest ben. Weer verder, nu naar de Zenithwinkel. Die onderscheidt zich niet echt van de Ajax- of Herthawinkel. Ik krijg een das met een hééééé klein zenithteken.

En weer koffie en vervolgens naar het chicste hotel van de stad: Grand Hotel Europe. Daar verzamelen we ons, uiteraard niet om daar te gaan eten maar om daar democratisch te beslissen waar we ons afscheidsdiner houden. Over de discussie zal ik niet uitweiden. We komen in een Georgisch restaurant terecht dat vol is. Maar wel één met voortreffelijke service, met taxi's worden we op kosten van de zaak naar een ander restaurant van dezelfde eigenaar gebracht. Daar eten we uiteraard Georgisch en drinken we, na zeer uitvoerig debat, Georgische wijn. We komen zo het diner wel door.

En wederom een service van het restaurant, we worden per taxi rechtstreeks bij het hotel afgezet. We willen nog maar één ding: slapen. De vermoeidheid slaat toe. Of is het die heerlijke Georgische wijn?

Zaterdag 9 mei

D-day. Heel Rusland viert het feest van de overwinning op Nazi-Duitsland. Al dagen lang heeft men deze dag voorbereid. Voor alle duidelijkheid: het betekent een golf van nationalisme, waarvan Poetin zeer bewust gebruik maakt. Trouwens, de Tweede Wereldoorlog begon in 1941 door de Duitse inval in de Sovjet-Unie. Ging er ook niet iets aan vooraf? Het lijkt ons beter om daarover maar geen discussie te beginnen. Eerst de koffers pakken en naar beneden sjouwen. Tijdens het ontbijt staat de t.v. aan met uiteraard prominente opnamen van Poetin. Grappig, wanneer je bedenkt dat we slechts enkele dagen geleden nog over dat Rode Plein hebben gelopen en dat we gezien hebben hoe ze die tribunes opbouwden. En dag later lees je over de wandeling van Poetin met Merkel in het Alexanderpark binnen het Kremlin en ja, ook daar hebben we gewandeld.

Exact om 10 uur barst de parade los. Enkele heren in kleurige uniformen marcheren over het Rode Plein in paradepas. Dan wordt de minister van defensie per auto langs de diverse troepenonderdelen gereden. Dan ontwikkelt zich een dialoog in uiteraard het Russisch, maar je kunt je voorstellen dat het als volgt gaat:

Minister: "Hallo kameraden van de 1e divisie"

Mannen: "Dag kameraad minister"

Minister: "Wij strijden voor de grootsheid van het Russische volk"

Mannen: "Hoeoeoeoeraaaaaa".

En zo gaat kameraad minister alle troepenonderdelen af en eindigt bij Poetin aan wie hij meldt dat alle troepen paraat staan. En dat wordt dan weer gevolgd door een spontaan en eindeloos hoera van alle manschappen, wel keurig gelijk natuurlijk. De speech van Poetin laten we maar, we kunnen hem toch niet verstaan.

We besluiten ons bezoek aan het Russisch Museum af te ronden.

Het wordt een routinetocht, bus en metro brengen ons naar de Nevski die overvol is van mensen met vlaggen, speldjes en dergelijke zaken. De straat is afgesloten voor verkeer, het is één grote massa in feeststemming.

In het museum is het rustig en kunnen we onze bezichtiging afmaken. Grappig: we zien een aantal schilderijen uit de tijd van het socialistisch realisme die indertijd ook op de tentoonstelling in Assen

hingen.

Uiteindelijk moeten we om drie uur in het hotel zijn vanwaar we met een busje naar het vliegveld worden gebracht.

We redden het om kwart voor drie bij het hotel te zijn. Dat is nog niet zo eenvoudig. Een van ingangen van de metro is ten gevolge van de enorme drukte afgesloten maar dankzij de aanwijzingen van een agent (in het Engels! We zijn wel in Sint Petersburg) vinden we gelukkig snel een alternatief. En busje 8 blijft wel heel lang staan, het lijkt wel met opzet om het spannend te maken.

De rest van de reis verloopt vlot en het vliegtuig landt op tijd op Schiphol.

Einde reis. Eerst maar eens bijkomen en dan rustig de foto's bekijken en proberen er achter te komen waar die ikonen ook al weer waren en die kerk stond. Huiswerk genoeg, maar dat maakt geen deel meer uit van dit verslag. En natuurlijk toosten op een heel geslaagde reis: nazdrovje! Oftewel: proost!

--